

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1990-1991

14 JUIN 1991

**Proposition de loi modifiant la loi du
26 juin 1990 relative à la protection de
la personne des malades mentaux**

 (Déposée par M. Cerexhe)

DEVELOPPEMENTS

Le 27 juillet 1990, le *Moniteur belge* publiait la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux. Ce texte de loi, qui fait suite à plus de vingt années de travaux parlementaires, abroge les chapitres 1er à 6 de la loi du 18 juin 1850 sur le régime des aliénés organisant la procédure administrative de collocation et la séquestration à domicile. Les nouvelles dispositions légales entreront en vigueur à la date fixée par le Roi et au plus tard un an après leur publication au *Moniteur belge*, c'est-à-dire au plus tard le 27 juillet 1991.

Après l'entrée en vigueur de la loi, la mise en observation et le maintien d'un malade mental en milieu hospitalier ou en milieu familial ne pourront être ordonnés que par une décision judiciaire et à la suite d'une procédure présentant toutes les garanties notamment en ce qui concerne l'exercice des droits de la défense.

La présente proposition n'a certes pas pour objet de revenir sur la philosophie générale ou sur les gran-

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1990-1991

14 JUNI 1991

**Voorstel van wet tot wijziging van de wet
van 26 juni 1990 betreffende de be-
scherming van de persoon van de
geesteszieke**

 (Ingediend door de heer Cerexhe)

TOELICHTING

Op 27 juli 1990 maakte het *Belgisch Staatsblad* de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke bekend. Deze wettekst volgt op meer dan twintig jaar durende parlementaire werkzaamheden en heft de hoofdstukken 1 tot 6 op van de wet van 18 juni 1850 op de behandeling van de krankzinnigen, waardoor de administratieve procedure van collocatie en sekwestratie ten huize werd ingericht. De nieuwe wetgevende bepalingen zullen in werking treden op de datum door de Koning bepaald en uiterlijk één jaar na hun bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, dat wil zeggen ten laatste op 27 juli 1991.

Na de inwerkingtreding van de wet, zullen de opnemings- en observatie- en het verder verblijf van een geesteszieke in een instelling of in een gezin slechts bevolen kunnen worden bij een rechterlijke beslissing en na een procedure die alle waarborgen inhoudt, inzonderheid wat betreft de uitoefening van de rechten van verdediging.

Dit voorstel heeft zeker niet de bedoeling terug te komen op de algemene filosofie of op de belangrijke

des options du texte adopté par le législateur. Il s'agit au contraire d'y apporter certaines modifications d'ordre technique.

1° Lors des travaux préparatoires de la loi du 26 juin 1990, le législateur a clairement pris l'option de déroger aux règles du Code judiciaire en confiant au procureur du Roi, en première instance comme en degré d'appel, le soin de poursuivre l'exécution des décisions rendues par le juge de paix (*cf.* Doc. Sénat, 733-2, 1988-1989, Rapport, p. 58, 733-3 à 5, 1988-1989, Amendements, p. 9, et 733-6, 1988-1989, Rapport complémentaire, p. 2).

Cette dérogation au droit commun est expressément prévue par l'article 8, § 3, alinéa 4, en ce qui concerne les décisions ordonnant la mise en observation du malade, et par l'article 30, § 6, en ce qui concerne les décisions rendues sur recours. Pour le reste, c'est-à-dire en ce qui concerne les autres décisions que le juge de paix est appelé à rendre en application de la loi, celle-ci se borne à effectuer directement ou indirectement, un renvoi aux dispositions de l'article 8, § 3, alinéa 4.

Il convient toutefois de remarquer, d'une part, qu'un tel renvoi n'est pas prévu aux articles 20, 21 et 22 de la loi et que, d'autre part, les travaux préparatoires relatifs à ces articles ne contiennent aucune indication sur une éventuelle volonté d'en revenir aux règles de droit commun sur l'exécution des jugements. En vue d'assurer l'uniformité des procédures en la matière, la présente proposition de loi prévoit que le procureur du Roi sera également chargé de poursuivre l'exécution des jugements rendus en application des articles 20, 21 et 22. Tel est l'objet de l'article 1er.

2° Les articles 23 à 25 de la loi du 26 juin 1990 organisent les procédures de mise en observation et de maintien d'un malade mental en milieu familial. Le législateur a en effet entendu établir un parallélisme entre les mesures de protection en milieu hospitalier et en milieu familial. Lors des travaux préparatoires, il a été précisé que la procédure définie aux articles 5 à 8 devait, pour des raisons d'uniformité, être applicable aux soins en milieu familial, à condition toutefois de procéder à certaines adaptations compte tenu de la spécificité de ce type de soins (*cf.* Doc. Sénat, 733-2, 1988-1989, Rapport, p. 111).

Si l'article 23 renvoie effectivement aux articles 5 à 7 de la loi en ce qui concerne le dépôt et l'instruction de la requête de mise en observation, l'article 24 ne reprend en l'adaptant, qu'une partie de l'article 8. En effet, d'une part, il n'y est pas prévu que les débats ont lieu en chambre du conseil sauf demande contraire du malade ou de son avocat (comp. article 8, § 1er, ali-

opties van de tekst die werd aangenomen door de wetgever. Het gaat er daarentegen om een aantal wijzigingen van technische aard aan te brengen.

1° Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 26 juni 1990 heeft de wetgever er duidelijk voor gekozen af te wijken van de regels van het Gerechtelijk Wetboek door aan de procureur des Konings de zorg toe te vertrouwen, in eerste aanleg als in hoger beroep, de tenuitvoerlegging van de beslissingen van de vrederechter te vervolgen (*cf.* Gedr. St. Senaat, 733-2, 1988-1989, Verslag, blz. 58, 733-3 tot 5, 1988-1989, Amendementen, blz. 9, en 733-6, 1988-1989, Aanvullend Verslag, blz. 2).

Deze afwijking van het gemeen recht is uitdrukkelijk bepaald in artikel 8, § 3, vierde lid, wat betreft de beslissingen waarin de opneming ter observatie van de zieke wordt gelast, en in artikel 30, § 6, wat betreft de beslissingen in beroep gewezen. Voor het overige, namelijk voor de andere beslissingen die de vrederechter dient te wijzen met toepassing van de wet, beperkt deze zich tot een rechtstreekse of onrechtstreekse verwijzing naar de bepalingen van artikel 8, § 3, vierde lid.

Er dient echter op gewezen dat, enerzijds, een dergelijke verwijzing niet voorkomt in de artikelen 20, 21 en 22 van de wet en dat, anderzijds, de parlementaire voorbereiding met betrekking tot deze bepalingen geen enkele aanduiding inhoudt van een eventuele wil terug te komen op de regels van gemeen recht over de tenuitvoerlegging van de vonnissen. Om de eenvormigheid van de procedures ter zake te verzekeren, bepaalt dit voorstel van wet dat de procureur des Konings eveneens met het vervolgen van de tenuitvoerlegging van de vonnissen, gewezen met toepassing van de artikelen 20, 21 en 22, belast zal zijn. Dat is het onderwerp van artikel 1.

2° De artikelen 23 tot 25 van de wet van 26 juni 1990 leggen de procedures vast van de opneming ter observatie en het verder verblijf van een geesteszieke bij gezinsverpleging. De wetgever heeft inderdaad een parallélisme tot stand willen brengen tussen de beschermingsmaatregelen bij opname in een instelling en bij verpleging in een gezin. Tijdens de parlementaire voorbereiding werd verduidelijkt dat de procedure zoals bepaald in de artikelen 5 tot 8, om eenvormigheidsredenen, toepasselijk zou moeten zijn op de verpleging in een gezin, evenwel op voorwaarde dat bepaalde aanpassingen worden aangebracht rekening houdend met de eigenheid van dat soort verpleging (*cf.* Gedr. St. Senaat, 733-2, 1988-1989, Verslag blz. 111).

Terwijl artikel 23 voor de indiening en de behandeling van het verzoekschrift tot opneming ter observatie daadwerkelijk verwijst naar de artikelen 5 tot 7 van de wet, neemt artikel 24 slechts een gedeelte over van artikel 8, wat het bovendien aanpast. Inderdaad, enerzijds is er niet bepaald dat de zaak in raadkamer wordt behandeld, tenzij de zieke of zijn advocaat vra-

néa 1er), et, d'autre part, cet article ne reprend pas les alinéas 2 à 4 du § 3 de l'article 8 prévoyant notamment la notification du jugement par le greffier au directeur de l'établissement (*mutatis mutandis*, il s'agit évidemment de la personne chargée de veiller sur le malade, cf. Doc. Sénat, 733-2, 1988-1989, Rapport, p. 113), et l'exécution du jugement par le procureur du Roi. L'article 4 de la présente proposition a pour objet de compléter l'article 24 de la loi afin d'assurer un parallélisme avec la procédure prévue à l'article 8.

3° Par ailleurs, si la procédure de maintien en milieu familial prévue à l'article 26 est identique à la procédure prévue à l'article 13 en ce qui concerne le maintien de l'hospitalisation, cet article 25 ne reprend pas la disposition de l'article 14 qui permet au juge de paix de renouveler la mesure au terme du maintien.

Dans l'état actuel du texte, le maintien dans la famille prendra automatiquement fin à l'issue de la période fixée par le juge de paix, et cela même si l'état du malade justifie une prolongation de la mesure. Une nouvelle mesure de protection ne pourra être ordonnée qu'en reprenant la procédure depuis le début conformément aux articles 23 et suivants (requête de mise en observation, ...).

L'article 5 de la présente proposition de loi a pour objet de pallier à cette lacune.

E. CEREXHE.

*
* *

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

Les articles 20, 21 et 22 de la loi du 26 juin 1990 relative à la protection de la personne des malades mentaux sont complétés par l'alinéa suivant :

« Le procureur du Roi poursuivra l'exécution du jugement suivant les modalités définies par le Roi. »

gen dat dit niet gebeurt (vgl. artikel 8, § 1, eerste lid), en anderzijds neemt dit artikel het tweede tot vierde lid van § 3 van artikel 8 niet over waarin onder meer de kennisgeving van het vonnis door de griffier aan de directeur van de instelling (*mutatis mutandis* betreft het natuurlijk de persoon die de opdracht heeft de zieke te bewaken, cf. Gedr. St. Senaat, 733-2, 1988-1989, Verslag, blz. 113), en de tenuitvoerlegging van het vonnis door de procureur des Konings wordt voorgeschreven. Artikel 4 van dit voorstel heeft tot doel artikel 24 van de wet te vervolledigen teneinde een parallélisme met de procedure van artikel 8 te bewerkstelligen.

3° Bovendien, al is de procedure van verder verblijf in het gezin zoals bepaald in artikel 25 dezelfde als de procedure van artikel 13 wat betreft het verder verblijf in een instelling, toch neemt dit artikel 25 de bepaling van artikel 14 niet over, volgens welke de vrederechter de maatregel kan vernieuwen na afloop van het verder verblijf.

Volgens de huidige tekst neemt het verder verblijf in het gezin automatisch een einde na het verloop van de periode die door de vrederechter wordt bepaald, zelfs indien de toestand van de zieke een verlenging van de maatregel vereist. Een nieuwe beschermingsmaatregel kan slechts bevolen worden door de procedures opnieuw te beginnen, overeenkomstig de artikelen 23 en volgende (verzoekschrift tot opnemning ter observatie ...).

Artikel 5 van dit voorstel wil deze leemte ondervangen.

*
* *

VOORSTEL VAN WET

Artikel 1

De artikelen 20, 21 en 22 van de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke worden aangevuld met het volgende lid :

« De procureur des Konings vervolgt de tenuitvoerlegging van het vonnis op de door de Koning bepaalde wijze. »

Art. 2

L'article 24 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« *Article 24.* — § 1er. Les débats ont lieu en chambre du conseil, sauf demande contraire du malade ou de son avocat.

Après avoir entendu toutes les parties à l'audience, le juge de paix statue en audience publique, par jugement motivé et circonstancié, dans les dix jours du dépôt de la requête.

§ 2. Par pli judiciaire, le greffier notifie le jugement aux parties et les informe des voies de recours dont elles disposent.

Il envoie une copie non signée du jugement aux conseils, au procureur du Roi et, le cas échéant, au représentant légal, au médecin-psychiatre et à la personne de confiance du malade.

§ 3. S'il fait droit à la demande, le juge de paix donne mission à une personne déterminée de veiller sur le malade et à un médecin de le traiter.

Cette mesure vaut pour une durée de quarante jours au plus.

Le greffier notifie, par pli judiciaire, le jugement à la personne désignée pour veiller sur le malade.

Dès la notification, celle-ci prend toutes les dispositions nécessaires pour le placement du malade dans la famille.

Le procureur du Roi poursuivra l'exécution du jugement suivant les modalités définies par le Roi. »

Art. 3

L'article 25 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« *Article 25.* — § 1er. Si l'état du malade justifie son maintien dans la famille à l'expiration du délai de quarante jours, le médecin qui a reçu mission de le traiter adresse, quinze jours au moins avant l'expiration de ce délai, au juge de paix qui a ordonné la mesure de protection, un rapport circonstancié attestant la nécessité du maintien. Le juge de paix statue toutes affaires cessantes.

Il fixe la durée du maintien, qui ne peut dépasser deux ans.

Les articles 7 et 8 s'appliquent par analogie.

Art. 2

Artikel 24 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Artikel 24.* — § 1. De zaak wordt in raadkamer behandeld, tenzij de zieke of zijn advocaat vragen dat dit niet gebeurt.

Na op de zitting alle partijen te hebben gehoord, doet de vrederechter bij omstandig gemotiveerd vonnis uitspraak in openbare zitting binnen tien dagen na de indiening van het verzoekschrift.

§ 2. De griffier geeft aan de partijen bij gerechtsbrief kennis van het vonnis, alsmede van de rechtsmiddelen waarover zij beschikken.

Hij zendt een niet-ondertekend afschrift van het vonnis aan de raadslieden, aan de procureur des Konings en, in voorkomend geval, aan de wettelijke vertegenwoordiger, de geneesheer-psychiater en de vertrouwenspersoon van de zieke.

§ 3. Indien de vrederechter het verzoek inwilligt, geeft hij opdracht aan een bepaalde persoon de zieke te bewaken en aan een geneesheer de zieke te behandelen.

Deze maatregel geldt voor een termijn van maximum veertig dagen.

De griffier geeft bij gerechtsbrief kennis van het vonnis aan de persoon die opdracht heeft de zieke te bewaken.

Onmiddellijk na de kennisgeving treft deze alle nodige maatregelen voor de opname van de zieke in het gezin.

De procureur des Konings vervolgt de tenuitvoerlegging van het vonnis op de door de Koning bepaalde wijze. »

Art. 3

Artikel 25 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« *Artikel 25.* — § 1. Indien de toestand van de zieke zijn verder verblijf in het gezin na het verstrijken van de termijn van veertig dagen vereist, zendt de geneesheer die belast werd met de behandeling, ten minste vijftien dagen vóór het verstrijken van die termijn, aan de vrederechter die de beschermingsmaatregel heeft bevolen, een omstandig verslag dat de noodzaak van verder verblijf bevestigt. De vrederechter doet uitspraak bij voorrang boven alle andere zaken.

Hij stelt de duur vast van het verder verblijf, die twee jaar niet te boven mag gaan.

De artikelen 7 en 8 zijn van overeenkomstige toepassing.

Lorsque le malade a produit l'avis écrit d'un médecin de son choix et que cet avis diffère de celui du médecin traitant, le juge de paix peut entendre les médecins contradictoirement, en présence de l'avocat du malade.

§ 2. Au terme du maintien, les soins en milieu familial prennent fin, sauf si, en application de la procédure prévue au § 1er, il a été jugé que la mesure de protection sera maintenue pour une nouvelle période qui ne peut dépasser deux ans. »

E. CEREXHE.

Wanneer de zieke het schriftelijk advies van de geneesheer van zijn keuze heeft voorgelegd en dit advies verschilt van dat van de geneesheer, kan de vrederechter, in tegenwoordigheid van de advocaat van de zieke, de geneesheren op tegenspraak horen.

§ 2. Na afloop van het verder verblijf neemt de verpleging in een gezin een einde, behalve indien, met toepassing van de procedure bepaald in § 1, is gevestigd dat de beschermingsmaatregel behouden zal blijven voor een nieuwe periode van ten hoogste twee jaar. »